

ΠΤΥΧΕΣ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Ο γιος της Κατερίνας

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΚΟΡΤΩ
Το μυστικό του Λεονάρντο
 εκδ. Πατάκη, σελ. 222

Η ερωτική επιθυμία, ο θάνατος, η αγάπη, στην πιο ιδεατή και απόλυτη έκφρασή της, και πάνω απ' όλα η μπτρική μορφή, προσεζάρχουν στην πεζογραφία του Κορτώ. Όλα του τα βιβλία είναι παραλλαγές αυτών των σταθερών μοτίβων. Ακόμη και όταν γράφει μυθιστορήματα οιονεί ιστορικά, όπως το ανά κείρας, η μυθοπλασία αναπλάθει ένα βιωματικό υλικό, διαρκώς υπό επεξεργασία. Το καλύτερο παράδειγμα, και ίσως το καλύτερο μέχρι στιγμής βιβλίο του, είναι το «Δεκαέξι», αφιερωμένο στον τραγικό βίο ενός συνθέτη, σύγχρονου του Στάλιν. Τώρα ο Κορτώ μας συστήνει ως ήρωα του μυθιστορήματος τον Λεονάρντο ντα Βίντσι. Ξαπλωμένος στο νεκροκρέβατό του, ο δημιουργός συντάσσει την οδυνηρή εκμυστήρευση ενός μυστικού, ενός κρίματος που τον συντρίβει στο χείλος του θανάτου.

Η πρώτη φράση είναι ενδεικτική του αφηγηματικού βλέμματος. «Πέθανα πρώτη φορά στα πέντε μου χρόνια». Τότε ο Λεονάρντο αποχωρίστηκε από τη μητέρα του, την Κατερίνα, για να υποταχθεί σε ένα περίλαμπρο πεπρωμέ-

νο. Τη σκηνή του αποχωρισμού, εντυπωσιακή για τη δραματική της σφοδρότητα, σκεπάζει ένα γκροτέσκο έρεβος. Απομακρυσμένος πια στην άλλη του ζωή, ο Λεονάρντο αναθυμάται τον γόο της μητέρας του και συλλογίζεται πως το υικό του χρέος επιτάσσει την ισόβια αφοσίωση σε αυτά τα δάκρυα. Ωστόσο, με τον καιρό το πρόσωπο της μητέρας του εξαχνωνόταν, η σκέψη του ολοένα την ξεχνούσε, η μορφή της υποχωρούσε στο σκοτάδι και εκείνος ματαίως την καταζητούσε στα πέρατα των ονείρων του.

«Να προχωράς πιο γρήγορα απ' την απελπισία». Καταρρακωμένος από την προδοσία της μνήμης, αλλά την ίδια στιγμή θαμπωμένος από τις μαγανείες της τέχνης, ο Λεονάρντο εμπιστεύεται την ίαση της απώλειας στις θαυματοουργίες των χειρών του. Έκανε «μόνιμη κατοικία τον νου», ενόσω φανταζόταν

το πρόσωπο της μητέρας του να αναδύεται μέσα από το παλιμψηστο όλων των μορφών που θα φιλοτεχνούσε. Όσο η όψη της γινόταν άγνωστη στη μνήμη του, τόσο πιο επίμονα εκείνος την έψαχνε στο «αχανές τοπίο του χαρτιού».

Μέχρι που συνάντησε τη Μόνα Λίζα, μια άλλη μητέρα. Η αδόκητη έκβαση του ανταμώματός τους παραπέμπει στον «Γιο της Τζοκόντα», μια εξαιρετικά συγκινητική νουβέλα, όπου και πάλι ένας ορφανός γιος βρίσκει απάγκιο στη σύλληψη μιας φασματικής μπτρικής φιγούρας.

Ο Κορτώ συναρμόζει ευφυ-

ώς την έξαψη της καλλιτεχνικής δημιουργίας και τον ενθουσιασμό για τις πιο απρόσμενες επιτεύξεις της, με τις ιδιωτικές εμμονές του δημιουργού. Καθώς το μυθιστόρημα πλησιάζει στην κορύφωσή του και στην αποκάλυψη του μυστικού, εντείνεται η επινοητικότητα

με την οποία ο συγγραφέας οδηγεί τον ήρωά του στη λύτρωση που διαλάμπει στις τελευταίες προτάσεις. Οι παροξυσμοί της σάρκας, οι σπασμοί του πνεύματος και τα αδιανόητα έργα του, η ασπαιρούσα ζωή που σπαρταρά πέρα από τις σελίδες, ο ήλιγγος της ματαιότητας και της ματαιοδοξίας, όλα ωχριούν, φαίνεται να λέει ο Κορτώ, μπροστά στη δύναμη του νου να παρηγορεί ιδιόχειρα τραύματα.

Η αδιαμφισβήτητη αφηγηματική άνεση του Κορτώ είναι και η σημαντικότερη αδυναμία του. Η γραφή του παλεύει να προλάβει την πολυμήχανη σκέψη του, με συνέπεια άλλες φορές να καταλήγει σε εκπληκτικές διατυπώσεις και άλλες να βυθίζεται σε έναν βερμπαλιστικό μελοδραματισμό. Την ευρηματικότητα της μυθοπλασίας αντιμάχεται ένας λόγος πλούσιος και πολυδιαβασμένος, που όμως του λείπει ο αυτοέλεγχος, ιδίως στην υπόδειξη των δριμύτερων συναισθημάτων.

Εν ολίγοις, πιστεύω πως αν ο Κορτώ δούλευε τα βιβλία του με περισσότερη σοβαρότητα και λιγότερη ταχύτητα, αποφεύγοντας τις αφηγηματικές ευκολίες, σύμφυτες με το ταλέντο του, θα ξεχώριζε σίγουρα ανάμεσα στους συγγραφείς της γενιάς του.

